

LATVIJAS REPUBLIKAS FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS PADOME

Reģ.nr. 90010248231; Smilšu ielā 1-512, Rīgā, LV-1919
tālrunis: (+371)29178183; e-pasts: info@fdp.gov.lv; mājaslapa: <http://fdp.gov.lv>

Padomes sēdes protokols Nr. 2 (77)

Rīgā

2025.gada 14.martā.

Sanāksmi vada:

Fiskālās disciplīnas padomes priekšsēdētāja I.Šteinbuka

Piedalās:

Fiskālās disciplīnas padomes priekšsēdētājas vietnieks	J.Priede
Fiskālās disciplīnas padomes loceklis	A.Jakobsons
Fiskālās disciplīnas padomes loceklis	U.Kāsiks
Fiskālās disciplīnas padomes loceklis	I.Golsts
<i>Sekretariāts –</i>	
Fiskālās disciplīnas padomes sekretārs	N.Malnačs
Fiskālās disciplīnas padomes makroekonomikas eksperte	V.Zaremba
Fiskālās disciplīnas padomes fiskālo risku eksperte	I.Verpakovska

Pieaicinātās personas uz 1.un 2. darba kārtības punktu:

Finanšu ministrijas Fiskālās politikas departamenta direktors	N.Sakss
---	---------

Sanāksmi protokolē:

Fiskālās disciplīnas padomes makroekonomikas eksperte
2025.gada 14.marta sanāksme sākas plkst. 14:00

V.Zaremba

Sanāksmes atklāšana – I.Šteinbuka

Fiskālās disciplīnas padomes (turpmāk – Padome) priekšsēdētāja I.Šteinbuka atklāj sanāksmi un izsludina sēdes darba kārtību. Sēdē plānots skatīt divus jautājumus.

Padome strādā daļēji attālināti un Padomes sēdē izskatāmos jautājumus apspriež tiešsaistes videokonferenču platformā *MS Teams*.

1. Par izmaiņām fiskālās disciplīnas likumā

Ziņo: N.Sakss

Ņemot vērā jauno ES fiskālo regulējumu, ir nepieciešami labojumi Fiskālās disciplīnas likumā, it īpaši attiecībā uz izdevumu līmeņa regulējumu. Piedāvātās izmaiņas:

- Saglabāt strukturālo bilanci, bet esošā izdevumu līmeņa vietā izmantot jaunu indikatoru – neto izdevumu pieaugumu. Šis rādītājs būs saskaņots ar ES fiskālajā regulējumā noteiktajiem parametriem, nosakot, ko iekļaut un ko izslēgt no neto izdevumu pieauguma aprēķina.
- Fiskālās disciplīnas mehānismi saglabās līdzšinējo darbības modeli, bet balstīsies uz trim fiskāliem skaitliskiem nosacījumiem: (i) neto izdevumu pieaugumu, (ii) primāro strukturālo bilanci, (iii) strukturālo bilanci. Šo aprēķinu galvenais mērķis būs

noteikt optimālo neto izdevumu pieauguma trajektoriju, kas atbilst iepriekš minētajiem trim skaitliskajiem nosacījumiem.

Tomēr pašlaik nav skaidrs, cik lielā mērā pastāv politiskā gatavība virzīties šajā virzienā. Alternatīvi varētu saglabāt esošo sistēmu, taču pastāv iespēja, ka neto izdevumu pieaugumu varētu sadalīt pa nozaru ministrijām un vispārējās valdības sektoriem. Piemēram, ja valdības neto izdevumu pieaugums būtu $x\%$ gadā, tas varētu tikt izmantots kā atskaites punkts izdevumu sadalei ministrijās. Tādējādi tiktu pielietota šaura nozaru pieeja, nevis virzība uz kopīgām, valstiski nozīmīgām prioritātēm.

Plānoto izmaiņu ieviešana nozīmētu būtiskas pārmaiņas fiskālajā politikā. Finanšu ministrijas vadība ir apņēmusies virzīt reformas, tomēr pastāv zināma pretestība šīm pārmaiņām. Pašlaik notiek aprēķinu veikšana, lai novērtētu reformu realizējamību. Laika trūkuma dēļ, dažas no šīm izmaiņām varētu netikt iekļautas pašreizējā reformu ciklā.

Attiecībā uz Fiskālās disciplīnas padomes lomu ir ierosinājums atstāt tās pārziņā divu pamatdokumentu izstrādi, kas pašlaik ir iekļauta gada budžeta likumā. Tāpat tiktu noteikta procedūra makroekonomisko prognožu apstiprināšanai, kas līdz šim bija tikai neformāli pielāgota. Padomei būtu pilnvaras nodarbināt iekšējos ekspertus, līdzšinējo ārvalstu ekspertu vietā.

Nākamie soļi būtu detalizēta likuma grozījumu projekta sagatavošana, kas pagaidām vēl nav uzsākta. Šobrīd notiek konceptuāla ideju apspriešana, un konkrētāki priekšlikumi tiks izstrādāti vēlāk.

I.Šteinbuka: jautā par laika grafiku likuma grozījumiem.

N. Sakss: informē, ka likumprojekta sagatavošana plānota līdz vasaras beigām, lai nodrošinātu tā apstiprināšanas procesu parlamentā līdz gada beigām.

I.Šteinbuka: jautā par iespējām aizsardzības izdevumus izslēgt no fiskālās disciplīnas nosacījumiem vai noteikt konkrētu sliekšni, piemēram, kā daļu no IKP.

N. Sakss: skaidro, ka Fiskālās disciplīnas likumā jau ir iekļauta atkāpe (escape clause), taču tā ir specifiska un būtu nepieciešams nodrošināt, ka tā nav pretrunā ar ES regulējumu. Lai gan pastāv iespēja uz laiku izslēgt aizsardzības izdevumus no fiskālās bilances prasībām, pastāv bažas par to, ka šāda izslēgšana nevar kļūt par pastāvīgu praksi.

Ja valsts aizsardzības izdevumi pieaugtu līdz 5% no IKP un kļūtu par "jauno normālo" līmeni, būtu jāizvērtē ilgtermiņa pieeja. Pagaidu risinājums būtu uz noteiktu periodu (piemēram, četriem gadiem) izslēgt šo pieaugumu no strukturālās bilances aprēķiniem kā vienreizēju pasākumu (one-off measure). Taču ilgtermiņā tas nebūtu labākais risinājums, tāpēc būtu jāiekļauj atbilstošas izmaiņas likumā. Tomēr ilgtermiņa risinājums ir jāizstrādā, īpaši ņemot vērā, ka visticamāk 2029. gadā beigsies nacionālā izņēmuma klauzula (escape clause).

Attiecībā uz ilgtermiņa finansēšanas stratēģiju aizsardzības izdevumiem, tiek apspriesti trīs iespējamie risinājumi:

- Samazināt citus izdevumus, lai atbrīvotu līdzekļus aizsardzībai. Taču šāda pieeja būtu politiski sarežģīta un radītu ekonomiskus riskus.
- Ieviest īpašu aizsardzības nodokli, piemēram, palielinot PVN par 1%. Tomēr šai idejai ir nepieciešama politisks atbalsts.
- Palielināt strukturālo budžeta deficītu no 1% līdz 1,5%, bet ar nosacījumu, ka šis papildu 0,5% tiek stingri rezervēts aizsardzības izdevumiem.

Ņemot vērā kredītreitingu aģentūru un finanšu tirgu reakciju, jau tagad nepieciešams skaidrs signāls par ilgtermiņa aizsardzības izdevumu finansēšanas plāniem.

I.Šteinbuka jautā: par Fiskālās disciplīnas padomes mandātu un kapacitāti. Izklāsta, ka pastāv ārējs pieprasījums, lai Fiskālās disciplīnas padome veiktu vairāk analītiskā darba. Tomēr, ņemot vērā ierobežoto personālu, nav iespējams paplašināt padomes uzdevumus bez papildu resursiem.

N.Sakss: skaidro, ka Fiskālās disciplīnas padome jau šobrīd saskaņā ar likumu var sniegt viedokļus par jebkuriem fiskālās politikas jautājumiem. Tomēr tā nav domāta kā plaša ekonomiskās analīzes institūcija. Viņš uzskata, ka Padomei nav nepieciešams papildu juridisks mandāts, bet drīzāk jānodrošina pietiekama kapacitāte esošo uzdevumu veikšanai. Tādējādi, Fiskālās disciplīnas padomes mandāts šobrīd tiek uzskatīts par pietiekamu, taču nepieciešama papildu kapacitāte, lai Padome varētu efektīvi pildīt savus uzdevumus.

I.Šteinbuka: piekrīt, ka Padome jau sniedz analītiskos pārskatus un sadarbojas ar citām institūcijām, piemēram, Latvijas Banku un Produktivitātes padomi, lai nodrošinātu fiskālās politikas uzraudzību.

U.Kaasiks: jautā, kā tiks nodrošināta saskaņotība starp Latvijas nacionālajiem fiskālās disciplīnas noteikumiem un ES regulējumu, īpaši situācijās, kad tie var nesakrist. Piemin aizsardzības izdevumus kā piemēru, kur nacionālie noteikumi varētu neatspoguļot tos pašus izņēmumus, kas paredzēti ES regulējumā.

N.Sakss: skaidro, ka ES fiskālās disciplīnas regulējums balstās uz vidēja termiņa izdevumu trajektorijas fiksēšanu četru gadu periodā, savukārt Latvijas gadījumā fiskālā plānošana notiek ikgadējā budžeta ietvaros, kas rudenī rada diskusijas par pieejamajiem līdzekļiem un fiskālo telpu. Finanšu ministrija katru gadu aprēķina fiskālo telpu, nodrošinot, ka tā atbilst gan ES izdevumu ierobežojumiem, gan Latvijas strukturālās bilances noteikumiem. Praktiski tas nozīmē, ka vienmēr tiek ievērots stingrākais fiskālais nosacījums. N.Sakss atzīst, ka, lai panāktu lielāku saskaņotību starp ES un Latvijas fiskālajiem nosacījumiem, Latvija jau ir palielinājusi strukturālās bilances deficīta mērķi no -0,5% līdz -1%, kas ļauj elastīgāk piemērot ES noteikumus un izvairīties no lieliem izdevumu samazinājumiem valsts budžetā.

U.Kāsiks: norāda, ka Latvijai, kā mazai ekonomikai ar lielām cikliskām svārstībām, strukturālā bilance -1,5% varētu biežāk novest pie 3% budžeta deficīta pārsniegšanas nominālajos rādītājos.

N. Sakss: skaidro, ka viens no mērķiem ir atteikties no "vienreizējiem izdevumiem" (one-off measures), kas ļautu labāk prognozēt fiskālo situāciju. Ja strukturālais deficīts tiek palielināts līdz -1,5%, tad pat negatīva ekonomiskā cikla gadījumā Latvija, visticamāk, nepārsniegtu 4–5% deficītu nominālajā izteiksmē. Viņš arī uzsver, ka pat gadījumos, kad budžeta deficīts pārsniegtu 3%, ES regulējums paredz noteiktas atkāpes (relevant factor), kas ļautu valstij saglabāt fiskālo elastību. Latvijas Fiskālās disciplīnas likumā nav tieša aizlieguma pārsniegt 3% deficīta sliekšni, tāpēc no šī aspekta Latvija atrodas salīdzinoši drošā pozīcijā. N. Sakss uzsver, ka, ņemot vērā ES fiskālās regulas, Latvija var palielināt strukturālo bilanci līdz -1,5%, taču tas būtu galējais limits, un turpmāki palielinājumi vairs nebūtu iespējami. Tas nozīmē, ka, ja aizsardzības izdevumi turpinās pieaugt, būs nepieciešams papildu finansējums no citiem avotiem.

I. Golsts: jautā par jaunā Fiskālās disciplīnas likuma spēkā stāšanās laiku un tā ietekmi uz nākamā gada budžeta sagatavošanu.

N.Sakss: skaidro, ka jaunais likums stāsies spēkā nākamgad, taču budžeta sagatavošana vēl tiks veikta pēc pašreizējā regulējuma. Tomēr galvenās fiskālās prasības paliks nemainīgas – Latvijai būs jāievēro neto izdevumu pieaugums un 1% strukturālās bilances mērķis. Vienīgā būtiskā izmaiņa attiektos uz papildus deficītu aizsardzības izdevumiem, bet kopējie fiskālie ierobežojumi paliks spēkā.

Jaunajā likumā varētu tikt noteikti izdevumu griesti, taču to atšķirība no pašreizējiem griestiem būtu minimāla (aptuveni 0,1% no IKP). Ja Parlamenta gala lēmums par likuma saturu ievieš būtiskas izmaiņas, var tikt izmantoti pārejas noteikumi, lai daļa jauno normu stātos spēkā vēlāk. Jaunie nosacījumi attiecībā uz neto izdevumu pieaugumu nozaru ministrijām

varētu tikt ieviesti tikai sākot ar 2028. gadu, sasaistot to ar jauno fiskālo strukturālo plānu. Ja būs politiska vēlme, šis termiņš varētu tikt pielāgots parlamenta vēlēšanu ciklam.

N.Malnačs: informē, ka Eiropas Komisija ir sagatavojusi analīzi par Fiskālās disciplīnas likuma atbilstību jaunajai ES direktīvai 2024/1265. Analīze identificē vairākas neatbilstības, no kurām dažas ir tehniskas, bet citas varētu prasīt plašākas diskusijas. Viens no Eiropas Komisijas ieteikumiem ir iekļaut skaidru normu, ka Fiskālās disciplīnas padome darbojas neatkarīgi un nav pakļauta nekādiem norādījumiem no valsts vai privātām institūcijām. Šādu normu varētu apsvērt, bet tā nav kritiska. Otrs būtisks ieteikums skar Fiskālās disciplīnas padomes budžeta neatkarību. Komisija iesaka nodrošināt lielāku budžeta autonomiju, līdzīgi kā Valsts kontrolei vai Valsts prezidenta kancelejai.

I. Šteinbuka: uzskata, ka pašreizējais modelis ir efektīvs, jo Padome ir neliela struktūra un izmanto Finanšu ministrijas atbalsta pakalpojumus. Pilnīga autonomija varētu radīt administratīvas problēmas bez būtiska ieguvuma.

N.Sakss: norāda, ka iepriekšējā ES direktīvas atbilstības novērtēšanā Komisija bija atzinusi Latvijas Fiskālās disciplīnas likumu par atbilstošu. Viņš piekrīt, ka, ja jaunā direktīva pieprasa izmaiņas, tās būs jāievieš, bet nepieciešams rūpīgi izvērtēt interpretācijas aspektus.

N. Malnačs: viens no ierosinājumiem ir noteikt, ka Fiskālās disciplīnas padomei periodiski jāveic ārējs neatkarīgs novērtējums. OECD jau ir veicis līdzīgu pārskatu, bet tas bijis dārgs (aptuveni 130 000 USD). Jautājums paliek atklāts – kas segs šāda novērtējuma izmaksas un cik bieži tas būtu jāveic? Tiek apspriests arī priekšlikums paplašināt Fiskālās disciplīnas padomes mandātu, ietverot plašāku fiskālo risku vadību. Normunds Malnačs min, ka, ja Padomei būtu lielāka loma, daudzas fiskālās problēmas tiktu identificētas agrāk. Par nacionālo fiskālo noteikumu nepieciešamību - Normunds Malnačs uzdod jautājumu – vai vispār ir vajadzīgi nacionālie fiskālie noteikumi, ja Eiropas Savienībā jau pastāv stingrs fiskālais regulējums?

N. Sakss: norāda, ka juridiski nacionālās normas ir obligātas saskaņā ar ES direktīvu, kas pieprasa valstu fiskālo ietvaru. Viņš piekrīt, ka ES regulējums ir kļuvis ļoti sarežģīts, it īpaši attiecībā uz neto izdevumu pieauguma regulējumu. Tomēr viņš uzsver, ka nacionālās normas dod iespēju pielāgot fiskālo politiku Latvijas vajadzībām, piemēram, fiskālo risku vadībā, kas nav tieši prasīta ES regulējumā.

N.Malnačs piekrīt, ka nacionālās fiskālās normas varētu tikt veidotas tā, lai tās strādātu valsts interesēs, nevis tikai replicētu ES noteikumus.

N.Malnačs: turpina, ka par Fiskālās disciplīnas padomes locekļu pilnvaru termiņiem. Tiek apspriests jautājums par Fiskālās disciplīnas padomes priekšsēdētāja un locekļu pilnvaru termiņu pagarināšanu. Pašlaik priekšsēdētājs var kalpot divus trīs gadu termiņus (kopā sešus gadus).

N.Sakss: skaidro, ka šāda sistēma tika ieviesta, lai nodrošinātu rotāciju un novērstu pārlietu lielu atkarību no viena vadītāja. Viņš norāda, ka diskusijās ar Parlamentu par šo jautājumu bija daudz viedokļu, un jebkuras izmaiņas prasītu politisku vienošanos.

Nolēma:

1.1. Pieņemta zināšanai Nila Saksa sniegto informāciju par iespējamām izmaiņām Fiskālās disciplīnas likumā.

I.Šteinbuka – par;

I.Golsts – par;

A.Jakobsons – par;

U.Kāsiks – par;

J.Priede - par.

2. FM plāni fiskālā strukturālā plāna progresa ziņojumam

N.Sakss: skaidro, ka progresa ziņojums sastāv no divām daļām:

- Formālā daļa, kurā tiek sniegti dati saskaņā ar Eiropas Komisijas prasībām, tostarp fiskālie rādītāji un ekonomiskās prognozes.
- Nacionālā daļa, kas replicē iepriekšējo Stabilitātes programmu un tiek izmantota iekšējām politikas diskusijām un budžeta plānošanai.

Ziņojums tiek izmantots parlamentārajās debatēs, un tāpēc tiek saglabāta tā līdzšinējā struktūra.

Nolēma:

2.1. Pieņemt zināšanai skaidrojumu par Fiskāli strukturālā plāna progresa ziņojuma izstrādi.

I.Šteinbuka – par;
I.Golsts – par;
A.Jakobsons – par;
U.Kāsiks – par;
J.Priede – par.

Sanāksme noslēdzas ar pateicību dalībniekiem un norādi, ka detalizētāka diskusija par likuma grozījumiem notiks pēc likumprojekta sagatavošanas vasarā.

2025.gada 13.marta sanākumi slēdz plkst. 16:00.

Padomes priekšsēdētāja

I.Šteinbuka

Sēdes sekretāre

V.Zaremba

V.Zaremba 28274267
Viktorija.Zaremba@fdp.gov.lv